

ELS FILLS DE LA VIOLÈNCIA

En motiu del dia internacional contra la violència de gènere, celebrat el 25 de Novembre, l'Associació de Suport a la Dona de Palafrugell va organitzar un col·loqui per reflexionar al voltant dels efectes devastadors del maltractament a les dones i de quina manera tota la societat pot treballar per eradicar-lo. La Cloti Martínez, presidenta de l'entitat, em va demanar que participés a la xerrada, explicant les repercussions que té la violència sobre els infants. Resumiré breument les principals aportacions de la meva intervenció, amb la voluntat que siguin d'utilitat a qui les llegeixi.

Les dades

A les llars on hi ha dones maltractades pot ser que també hi hagi criatures que ho siguin, es calcula que és així entre un 30% i un 40% dels casos. Però fins i tot quan no hi ha un maltractament "directe" contra els fills, la convivència en una atmosfera de por i incertesa amb un pare agressor i una mare maltractada és terrible per al desenvolupament psicològic dels infants. Les nenes i els nens necessiten créixer en un entorn de tranquil·litat i recolzament amb la presència d'uns adults que els protegeixin i els garanteixin un estat d'ànim estable i uns hàbits de vida regulars.

L'expressió del dolor

Les criatures que viuen a la seva pell els estralls de la violència poden manifestar el seu sofriment de diverses maneres. D'una forma clàssica, s'ha tendit a descriure l'expressió del seu dolor en funció del gènere. En el cas de les noies és habitual que aparegui una internalització del conflicte: es poden aïllar, tenir baixa autoestima, inseguretat, ansietat, trastorns alimentaris o depressió. Pel que fa als nois, el dolor tendeix a externalitzar-se: apareixen conductes violentes, hiperactivitat, dèficit d'atenció, vinculació en grups conflictius, abús de substàncies... Malgrat aquesta distinció, cada cop s'observen més casos on, una i altra forma de viure el patiment, apareixen indistintament en nenes i nens. En ambdós casos, és molt habitual la dificultat per relacionar-se. Cal tenir en compte que han viscut la presència d'un progenitor violent, que enlloc d'oferir-los amor i respecte ha bolcat en ells odi i hostilitat. Aquesta forma de relació queda gravada amb foc en el seu interior i es pot traslladar a la resta de relacions humanes.

Com ajudar

És important que la criatura no se senti estigmatitzada ni assenyalada per l'entorn, ja que això podria reactivar el seu trauma. La discreció, el tacte i la sensibilitat sempre són unes bones eines de tractament. Per altra banda, a la consulta, em trobo freqüentment amb casos en els quals els infants, com a mecanisme de protecció, filtren tots els esdeveniments negatius. Per aquest motiu, tot i el sofriment inflingit, tendeixen a idealitzar la figura paterna. En aquests casos, és necessari que aprenguin a distingir les mostres d'afecte de les de menyspreu. No cal explicar-los les coses amb tot luxe de detalls, ja que correríem el risc d' "adultificar-los", però sí que es poden fer intervencions dirigides a discriminar el que és correcte del que no ho és. Si el pare ha cridat, ha insultat o ha pegat, cal assenyalar-ho com una cosa negativa, per tal que la criatura ho registri com una experiència de violència que s'ha d'evitar. Als infants que s'han trobat en aquestes situacions dramàtiques se'ls ha de proveir d'una ecologia protectora, que els ajudi a superar el sofriment. Molt sovint, la família extensa hi té un paper fonamental, no cal dir l'escola i en conjunt tota la societat, que ha de reflexionar profundament sobre les actituds sexistes que es promouen desde tants àmbits. Repensar l'educació en funció del gènere és quelcom molt important: les nenes han d'aprendre a participar en el món i reivindicar els seus drets sense temor a ser criticades. Els nens s'han d'atrevir a expressar els seus sentiments i emocions sense creure que, per aquest motiu, són menys masculins.

Els fantasmes del passat

La violència no és un fenomen estàtic, que s'atura en el temps, sino que tendeix a transmetre's de generació en generació. En un estudi fet a França, es va trobar que la proporció de dones maltractades era quatre vegades superior en dones que havien patit maltractament físic i psicològic durant la infància. Els homes maltractadors poden haver estat nens maltractats, però no sempre és així, ja que molts aconsegueixen superar els fantasmes del passat. Per altra banda, hi ha casos on pesen molt més els factors genètics que predisposen a patir certs trastorns mentals en els quals l'agressivitat és un tret característic. En alguns països, es fan intervencions dirigides als pares i mares que han patit maltractaments durant la infància. A Holanda ,per exemple, hi ha un servei que posa a la seva disposició un telèfon gratuït les 24 hores per donar eines educatives per tractar els nadons. D'aquesta manera, s'evita que els cridin o els saccegin. Es tracta

d'una intervenció destinada a trancar amb els cicles de transmissió intergeneracional de l'hostilitat: un assoliment clau per acabar amb el drama de la violència domèstica.

Recomanacions bibliogràfiques

- “El acoso moral”. Marie-France Hirigoyen. Paidós.
- “Mujeres maltratadas”. Marie-France Hirigoyen. Paidós.
- “Superar un trauma”. Enrique Echeburúa. Pirámide.
- “Los patitos feos”. Boris Cyrulnik. Gedisa.
- “Los límites del amor. Hasta dónde amarte sin renunciar a lo que soy”.Walter Riso. Granica.

Clara Esquena i Freixas

Psicòloga Clínica

Col·legiada núm. 10.711

www.clarapsicologia.com

info@clarapsicologia.com